

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Juridische vormgeving van meeroudergezinnen in het huidige (erf)recht

Michels, M.

Citation

Michels, M. (2025). Juridische vormgeving van meeroudergezinnen in het huidige (erf)recht. *Tijdschrift Voor Familie- En Jeugdrecht*, 2025(9), 270-277. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4292173>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4292173>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Juridische vormgeving van meeroudergezinnen in het huidige (erf)recht

FJR 2025/50

Door het ontbreken van wetgeving voor meerouderschap, kan het kind in een gezin waarin meer dan twee volwassenen betrokken zijn bij de opvoeding van het kind tot ten hoogste twee volwassenen in familierechtelijke betrekking staan. De andere volwassenen in het meeroudergezin zijn de (informele) stiefouders of de sociale ouders van het kind; posities die veel minder rechten en plichten met zich meebrengen. Dit sluit doorgaans niet aan bij de wens van meeroudergezinnen om allen in dezelfde formele positie jegens het kind te staan. In deze bijdrage wordt aan de hand van de belangrijkste bevindingen van het proefschrift ‘Meerouderschap en het erfrecht’ ingegaan op de wijze waarop een meeroudergezin juridisch kan worden vormgegeven en welke gevolgen dit heeft voor de erfrechtelijke positie van het kind in het meeroudergezin.

1. Inleiding

In 2016 adviseerde de Staatscommissie Herijking ouderschap in haar rapport ‘Kind en ouders in de 21ste eeuw’ om een wettelijke regeling voor meerouderschap in te voeren.² Een kind kan momenteel ten hoogste twee juridische ouders hebben. In de praktijk komt het echter geregeld voor dat ook andere volwassenen – naast de juridische ouders – betrokken zijn bij de opvoeding van het kind. De staatscommissie adviseerde daarom het maximum van twee juridische ouders zoals dat naar Nederlands recht geldt onder specifieke voorwaarden te verhogen naar vier juridische ouders. Ondanks verschillende vervolgonderzoeken naar de gevolgen van een wettelijke regeling voor meerouderschap, heeft het advies van de staatscommissie tot op heden nog niet geleid tot de invoering van een wettelijke regeling. Op 10 maart 2025 berichtte staatssecretaris Struycken de Tweede Kamer dat het kabinet – omwille van de krapte op de rijksbegroting en de bestaande druk op de organisaties – definitief niet over zal gaan tot het voorbereiden van een wettelijke regeling voor meerouderschap.³

Door het ontbreken van wetgeving voor meerouderschap, kan het kind in een gezin waarin meer dan twee volwassenen

betrokken zijn bij de opvoeding van het kind tot ten hoogste twee volwassenen in familierechtelijke betrekking staan. Ondanks het feit dat alle volwassenen binnen het meeroudergezin een vergelijkbare rol in de opvoeding van de kinderen kunnen hebben, zijn de rechtsgevolgen van het ouderschap (de rechten en de plichten) derhalve doorgaans voorbehouden aan deze twee juridische ouders. De andere volwassenen in het meeroudergezin zijn de (informele) stiefouders of de sociale ouders van het kind; posities die veel minder rechten en plichten met zich meebrengen. Dit sluit doorgaans niet aan bij de wens van meeroudergezinnen om allen in dezelfde formele positie jegens het kind te staan. De staatscommissie illustreert dit onderscheid tussen de bij de opvoeding betrokken volwassenen met de termen ‘voorbankouders’ en ‘achterbankouders’:

“Gesproken wordt wel van ‘voorbankouders’ en ‘achterbankouders’, waarbij de ouders die op de voorbank van de spreekwoordelijke auto zitten, de juridische ouders met gezag zijn en daarmee de bevoegdheid hebben om de beslissingen over het kind te nemen. De ouders op de achterbank mogen wel meepraten en meedenken, maar hebben een achtergestelde positie.”⁴

De volwassenen die betrokken zijn bij de opvoeding van het kind zijn voor de vormgeving van het meeroudergezin aangewezen op de mogelijkheden die de wet momenteel biedt. In deze bijdrage wordt aan de hand van de belangrijkste bevindingen van het proefschrift ‘Meerouderschap en het erfrecht’ ingegaan op de wijze waarop een meeroudergezin juridisch kan worden vormgegeven en welke gevolgen dit heeft voor de erfrechtelijke positie van het kind in het meeroudergezin.⁵ Daarvoor worden allereerst de achtergrond en opzet van het proefschrift nader beschreven (par. 2). Vervolgens wordt in het kader van het familierecht ingegaan op afstamming en gezag (par. 3). De vormgeving van het meeroudergezin op deze onderdelen is doorslaggevend voor de erfrechtelijke positie van het kind in een meeroudergezin. Binnen het erfrecht wordt aandacht besteed aan drie aspecten (par. 4). In de eerste plaats het wettelijk erfrecht, dat fungeert als vangnet wanneer door de betrokkenen zelf niets is vastgelegd: hoe vererft een nalatenschap dan binnen een meeroudergezin? In de tweede plaats wordt aandacht besteed aan de verschillende mate van erfrechtelijke bescherming die toekomt aan het kind bij het overlijden van een van de volwassenen in een meeroudergezin. Tot slot worden de testamentaire

1 Mr. dr. M. (Michelle) Michels is universitair docent bij de afdeling Notarieel Recht van de Universiteit Leiden.

2 *Kind en ouders in de 21ste eeuw* (Staatscommissie Herijking ouderschap), Den Haag: Xerox/OBT 2016, p. 427-434. In het vervolg wordt het rapport van de staatscommissie aangeduid met *Kind en ouders in de 21ste eeuw* 2016.

3 Brief van de Staatssecretaris Rechtsbescherming van 10 maart 2025 (Kamerstukken II 2024/25, 33836, nr. 104). Tweede Kamerlid Michon-Derkzen kondigde als reactie hierop aan te werken aan een initiatiefvoorstel, zie ‘VVD wil meerouderschap nu eindelijk wettelijk regelen, maar stuit op financiële bezwaren staatssecretaris Struycken’, volkskrant.nl/politiek, 3 april 2025.

4 *Kind en ouders in de 21ste eeuw* 2016, p. 427.

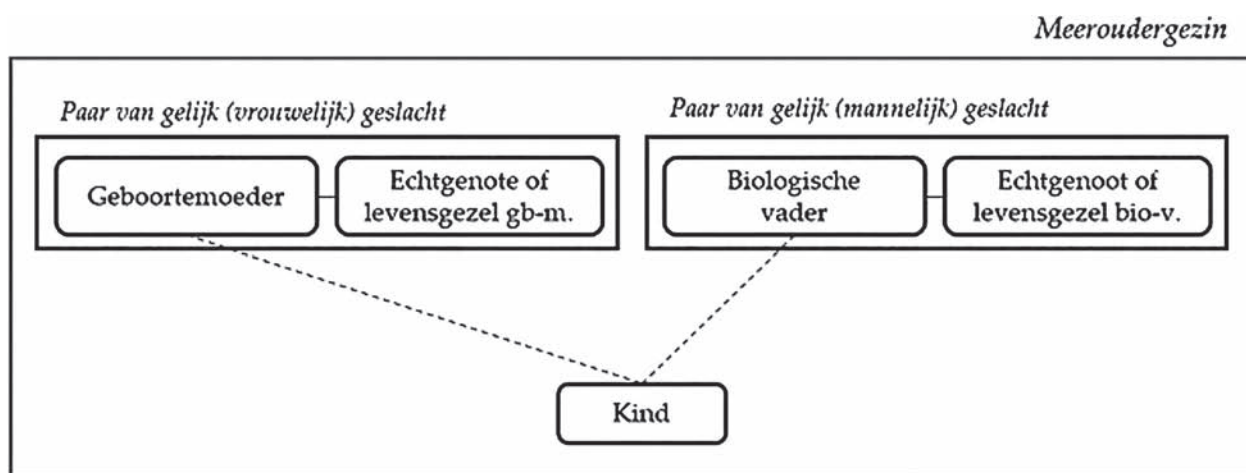
5 M. Michels, *Meerouderschap en het erfrecht. Een onderzoek naar de erfrechtelijke positie van het kind en zijn ouders in een intentioneel meeroudergezin* (Ars Notariatus nr. 188), Deventer: Wolters Kluwer 2025 (hierna: Michels 2025). In deze bijdrage wordt niet ingegaan op de delen van het proefschrift die zien op de erfrechtelijke gevolgen van de invoering van een wettelijke regeling voor meerouderschap en evenmin op de Successiewet.

(on)mogelijkheden geanalyseerd die meeroudergezinnen hebben om alle kinderen op gelijke wijze te behandelen. De bijdrage wordt afgesloten met een conclusie (par. 5).

2. **Achtergrond en opzet van het onderzoek**

Wanneer meer dan twee volwassenen betrokken zijn bij de opvoeding van een kind, wordt gesproken van meerouderschap. Een dergelijke gezinsvorm kan tijdens het leven van het kind ontstaan; doorgaans als de ouders van het kind uit elkaar gaan en een van hen of beide ouders een nieuwe partner krijgen die ook betrokken raakt bij de opvoeding van het kind. In die situatie wordt gesproken van *niet-intentioneel* meerouderschap. In de praktijk wordt dit vaak aangeduid als ‘samengesteld gezin’: een gezin waarin een van de of beide partners kinderen heeft uit een eerdere relatie. Ook voorafgaand aan de geboorte van een kind kan door meer dan twee volwassenen worden besloten gezamenlijk de opvoeding van een kind op zich te nemen. Indien de keuze voor meerouderschap wordt gemaakt voor de conceptie van een kind, dan wordt gesproken over *intentioneel* meerouderschap. Met name bij intentioneel meerouderschap heerst bij de betrokken volwassenen het gevoel van een gebrek aan bescherming en erkenning.⁶ Bij deze gezinsvorm hebben immers alle volwassenen voorafgaand aan de geboorte van het kind bewust gekozen om de verantwoordelijkheid voor de opvoeding van het kind op zich te nemen. Meestal bestaat in deze gezinsvorm ook de intentie om de opvoeding (min of meer) gelijkmatig over de betrokkenen te verdelen. Voor de staatscommissie vormde dit een belangrijke reden om een wettelijke regeling te adviseren voor intentioneel meerouderschap. In het proefschrift en in deze bijdrage staat deze vorm van meerouderschap centraal.⁷

Om de positie van het kind in een intentioneel meeroudergezin te analyseren, is in het proefschrift één specifieke vorm van een meeroudergezin als uitgangspunt genomen. Het betreft een meeroudergezin waarin een paar van vrouwelijk geslacht (de geboortemoeder en haar partner) samen met een paar van mannelijk geslacht (de biologische vader en zijn partner) besluiten een kind op te voeden.⁸ In het vervolg wordt dit gezin aangeduid als *model-meeroudergezin*. Dit is in figuur 1 schematisch weergegeven, waarbij het biologische ouderschap is aangegeven met een stippellijn: zie de afbeelding onderaan de pagina. Tot dit model-meeroudergezin is gekomen op basis van de volgende factoren, waarvoor grotendeels is aangesloten bij het advies van de staatscommissie. Allereerst is het maximum aantal betrokken volwassenen vastgesteld op vier. Dit sluit aan bij het standpunt van de staatscommissie dat bij een wettelijke regeling voor meerouderschap een kind ten hoogste vier juridische ouders zou moeten kunnen hebben. Aangenomen wordt dat een kind zich aan meer dan twee volwassenen kan hechten en een nauwe persoonlijke band met hen kan opbouwen als zijnde een ouder-kindrelatie, maar de grens van het aantal volwassenen is moeilijk vast te stellen. Een maximum van vier volwassenen blijkt uit door de staatscommissie gevoerde gesprekken met deskundigen aanvaardbaar.⁹ De vier volwassenen worden in het vervolg aangeduid als *meerouders*. Om op een natuurlijke manier tot een beperking van vier meerouders te komen, bestaat het model-meeroudergezin uit de biologische ouders van het kind en hun partners. Ook dit sluit aan bij het advies van de staatscommissie.¹⁰ Voor ieder van hen bestaat een evidente reden voor hun betrokkenheid bij de verzorging en opvoeding van een kind, te weten de biologische verwantschap met het kind of de relationele

6 *Onderzoek naar doelgroepen voor meerouderschap en meerpersoonsgezag* (WODC-rapport), Amsterdam: Ipsos I&O 2025.
 7 *Kind en ouders in de 21ste eeuw* 2016, p. 427. De staatscommissie heeft ook voorgesteld om eenvoudige adoptie mogelijk te maken, waar niet-intentionele meeroudergezinnen gebruik van zouden kunnen maken, *Kind en ouders in de 21ste eeuw* 2016, p. 436.

8 De term ‘partner’ wordt in deze bijdrage als overkoepelende term gebruikt voor een echtgenoot of levensgezel. Van echtgenoot wordt gesproken als sprake is van een huwelijk of een geregistreerd partnerschap. Van levensgezel wordt gesproken als de relatie niet formeel is vormgegeven.
 9 *Kind en ouders in de 21ste eeuw* 2016, p. 92, 150 en 430.
 10 *Kind en ouders in de 21ste eeuw* 2016, p. 430. Met biologische ouders wordt in dit verband bedoeld de personen met wie het kind een genetische band heeft en de geboortemoeder (de vrouw uit wie het kind wordt geboren). Ook wanneer drie personen zijn aan te merken als de biologische ouders, kan een kind tot ten hoogste vier ouders in familierechtelijke betrekking komen te staan.

verhouding met een van de biologische ouders. De zwangerschap zal in een meeroudergezin meestal tot stand komen middels kunstmatige donorbevruchting, zodat de biologische vader een donor is. Tot slot is rekening gehouden met de verschijningsvorm die in de praktijk het meeste lijkt voor te komen. Gelet op de feitelijke mogelijkheden om op natuurlijke wijze een kind te krijgen en de mogelijkheden voor het ontstaan van juridisch ouderschap, is gekozen voor een meeroudergezin bestaande uit twee paren van gelijk geslacht.¹¹

3. Meerouderschap in het familierecht

3.1 Afstamming en gezag

Zoals reeds is benoemd, kan een kind momenteel maximaal twee juridische ouders hebben, terwijl bij intentioneel meerouderschap reeds voorafgaand aan de geboorte van het kind juist de intentie bestaat om met meer dan twee volwassenen het kind te gaan opvoeden. Doordat voor meerouderschap (nog) geen wettelijke regeling bestaat, moeten de meerouders de gezinssituatie vormgeven met de mogelijkheden die het huidige recht momenteel biedt. Zij kunnen voor een aanzienlijk deel zelf keuzes maken in de 'juridische vormgeving' van het meeroudergezin. De positie van de geboortemoeder staat echter – behoudens adoptie – vast; de vrouw uit wie het kind is geboren, is de juridische moeder van het kind.¹² De rechtspositie van de andere meerouders is in eerste instantie afhankelijk van de juridische vormgeving van de relationele verhouding van de geboortemoeder en haar partner. De echtgenote van de geboortemoeder is van rechtswege de juridische ouder in het geval zij met elkaar zijn gehuwd, mits voor de verwekking van het kind gebruik wordt gemaakt van een onbekende donor en daarvan een zogenoemde onbekendheidsverklaring wordt overlegd bij de geboorteaangifte.¹³ Hier zal in het geval van meerouderschap meestal geen sprake van zijn, aangezien de biologische vader ook een van de meerouders is, zodat zijn identiteit bij de geboortemoeder bekend is. De keuze voor de tweede juridische ouder staat dan binnen de kaders die de wet stelt grotendeels ter vrije bepaling open. Als tweede juridische ouder kan worden gekozen voor de partner van de geboortemoeder, de biologische vader of diens partner.¹⁴ De familierechtelijke betrekking tussen het kind en de tweede ouder zal doorgaans door erkenning tot stand komen.¹⁵

Wanneer voor de partner van de geboortemoeder wordt gekozen als tweede juridische ouder, dan staan de biologische vader en zijn partner niet in een formele relatie tot het kind. Zij worden aangeduid als *sociale ouders*. Het paar van vrouwelijk geslacht vormt dan samen met het kind als ware een 'regulier' tweeoudergezin. Wanneer daarentegen de biologische vader (of zijn partner) samen met de geboortemoeder de juridische ouders zijn van het kind, dan ontstaan als het ware twee stiefoudergezinnen. In het koppel van vrouwelijk geslacht en in het koppel van mannelijk geslacht is er een juridische ouder en een niet-juridische ouder. Als de juridische ouder is gehuwd met zijn partner, dan is de echtgenoot de *formele stiefouder* van het kind; als de juridische ouder niet is gehuwd met zijn partner, dan is de levensgezel de *informele stiefouder* van het kind.

Ook voor wat betreft de uitoefening van het gezag, staat het de meerouders vrij om binnen de grenzen van de wet eigen keuzes te maken. De geboortemoeder oefent in ieder geval het gezag over het kind uit.¹⁶ Gezamenlijk gezag van de geboortemoeder en haar partner ontstaat in twee situaties van rechtswege bij de geboorte van het kind. Ten eerste oefenen de geboortemoeder en haar partner van rechtswege gezamenlijk het gezag over het kind uit als zij met elkaar zijn gehuwd en zij beiden de juridische ouders van het kind zijn.¹⁷ Ten tweede oefenen de geboortemoeder (als juridische ouder) en haar partner (als niet-juridische ouder) van rechtswege gezamenlijk het gezag uit over het kind als zij ten tijde van de geboorte van het kind met elkaar zijn gehuwd en het kind op het moment van de geboorte niet in familierechtelijke betrekking staat tot een tweede ouder. Erkenning door de tweede ouder geschiedt dan eerst na de geboorte.¹⁸

Wanneer het gezamenlijk gezag niet van rechtswege bij de geboorte ontstaat, staat het de meerouders binnen de grenzen van de wet vrij zelf te bepalen wie de tweede gezagdrager wordt. Dit kan de tweede juridische ouder zijn, maar dit kan ook een niet-juridische ouder zijn. Als de meerouders ervoor kiezen om de twee juridische ouders gezamenlijk met het gezag te belasten en de tweede juridische ouder door erkenning in familierechtelijke betrekking tot het kind komt te staan, is geen extra stap vereist om het gezamenlijk gezag te doen ontstaan. Het gezamenlijk gezag ontstaat door de erkenning van rechtswege.¹⁹ De juridische ouders kunnen hier echter ook vanaf zien door bij de erkenning gezamenlijk te verklaren dat de geboortemoeder alleen

11 Michels 2025, par. 2.3.

12 Art. 1:198 lid 1 sub a BW.

13 Art. 1:198 lid 1 sub b BW.

14 Uiteraard staat het de meerouders ook vrij in het geheel geen tweede juridische ouder te kiezen. In het proefschrift wordt hier ook separate aandacht aan besteed, maar voor deze bijdrage blijft deze optie buiten beschouwing, omdat deze minder voor de hand ligt. Zie nader Michels 2025, par. 2.4.2.

15 De familierechtelijke betrekking kan ook ontstaan door gerechtelijke vaststelling van het ouderschap of adoptie, maar dit ligt minder voor de hand omdat daarvoor een gerechtelijke procedure nodig is. Bovendien is gerechtelijke vaststelling van het ouderschap slechts van een verwekker mogelijk en niet van een donor. Anderzijds kan een gerechtelijke procedure wel bewerkstelligen dat het ouderschap in het buitenland gemakkelijker wordt erkend. Zie ook *Kind en ouders in de 21ste eeuw* 2016, p. 431. Zie nader Michels 2025, par. 2.4.3.

16 De geboortemoeder oefent gezag uit op grond van art. 1:253b BW indien alleen het moederschap van het kind vaststaat. In het geval dat ook het ouderschap van de tweede juridische ouder vaststaat, is de grondslag van het gezag van de geboortemoeder daarvan afhankelijk.

17 Op grond van art. 1:251 BW in het geval dat de twee vrouwen met elkaar zijn gehuwd en op grond van art. 1:253aa BW als de twee vrouwen met elkaar een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan.

18 Art. 1:253sa BW.

19 Art. 1:251b lid 1 BW. Het gezamenlijk gezag ontstaat – zoals hiervoor is opgemerkt – als reeds in het gezag is voorzien op grond van art. 1:253sa BW. Ook heeft dit artikel geen werking als de erkenning geschiedt zonder toestemming van de geboortemoeder van het kind, maar met vervangende toestemming van de rechter, maar hier wordt niet vanuit gegaan in het geval van intentioneel meerouderschap.

het gezag uitoefent.²⁰ In dat geval is de weg voor de meerouders vrij om de rechter te verzoeken een niet-juridische ouder met het gezag te belasten.²¹ Dit biedt het meeroudergezin de mogelijkheid om met drie volwassenen in een formele positie jegens het kind te staan: de juridische moeder met gezag (de geboortemoeder), de juridische ouder zonder gezag en de niet-juridische ouder met gezag.

Om de rechter met succes om gezamenlijk gezag van een juridische ouder en een niet-juridische ouder te kunnen verzoeken, moet de niet-juridische ouder in nauwe persoonlijke betrekking tot het kind staan. Daar zal in het geval van meerouderschap in de regel sprake van zijn. Voor de biologische vader is louter de biologische band onvoldoende om een nauwe persoonlijke betrekking aan te nemen, maar moeten bijkomende omstandigheden worden aangetoond.²² Deze kunnen in het geval van meerouderschap worden gevonden in de betrokkenheid bij de zwangerschap, de aard van de relatie met de geboortemoeder en de betrokkenheid bij de opvoeding na de geboorte van het kind. Voor de sociale ouders is het bestaan van een nauwe persoonlijke betrekking met het kind afhankelijk van de feitelijke situatie.²³ De duur van de zorg en de rol in de (financiële) verzorging en opvoeding van het kind kunnen eveneens belangrijke indicatoren zijn. In een meeroudergezin zal naar verwachting ook tussen de sociale ouder en het kind gezinsleven bestaan gezien de aanzienlijke rol die de sociale ouder doorgaans heeft in de verzorging en opvoeding van het kind. Het verzoek moet daarnaast aan aanvullende voorwaarden voldoen, als het kind reeds twee juridische ouders heeft, waar in deze bijdrage vanuit wordt gegaan. Deze voorwaarden hebben voor een meeroudergezin het gevolg dat de niet-juridische ouder eerst na drie jaar na de geboorte het gezag kan verkrijgen. In de rechtspraak wordt in bijzondere situaties afgeweken van de driejaarstermijn, voor zover de ratio van de bepaling – de bestendigheid van de feitelijke situatie waarin het kind opgroeit – niet uit het oog wordt verloren.²⁴

Gelet op de juridische vormgeving van het meeroudergezin zoals hiervoor is uitgewerkt, kunnen de meerouders verschillende ‘rollen’ hebben in een meeroudergezin. In de eerste plaats zijn er binnen het meeroudergezin twee juridische ouders. De andere meerouders zijn de niet-juridische ouders. Afhankelijk van de vormgeving van het gezin en de relationele verhouding met de juridische ouders van het kind, zijn zij aan te merken als formele stiefouder, informele stiefouder of sociale ouder, eventueel belast met het gezag over het kind. Voor de partner van de geboortemoeder van het kind geldt bovendien dat deze eventueel nog kan worden

aangemerkt als levensgezel die heeft ingestemd met de daad die de verwekking tot gevolg kan hebben gehad.

3.2 Conflictsituaties

In het voorgaande is uitgegaan van de situatie dat de meerouders de afspraken die zij hebben gemaakt ook nakomen. Onenigheid en conflicten tussen de meerouders kunnen echter leiden tot schending van deze afspraken. Dit kan zich voordoen voordat de familierechtelijke betrekking met de (tweede) juridische ouder is ontstaan, evenals ingeval het juridisch ouderschap reeds voor twee ouders vaststaat. De wet biedt dan enkele mogelijkheden om het juridisch ouderschap alsnog te doen ontstaan of om het juridisch ouderschap juist teniet te doen.²⁵

Als de geboortemoeder na een conflict geen toestemming geeft voor de eerder overeengekomen erkenning van het kind, kan via de rechter vervangende toestemming worden gevraagd om alsnog het juridisch ouderschap van de tweede ouder vast te stellen. Deze mogelijkheid bestaat in een meeroudergezin voor de instemmende levensgezel van de geboortemoeder en voor een donor die in nauwe persoonlijke betrekking tot het kind staat.²⁶ Met de toewijzing van het verzoek van een instemmende levensgezel wordt doorgaans terughoudend omgegaan. Uit de rechtspraak blijkt dat de vervangende toestemming wordt verleend als dit overeenstemt met de feitelijke opvoeding van het kind.²⁷ Het verzoek van de biologische vader wordt behoudens bijzondere omstandigheden toegewezen.²⁸ Als meerdere personen naast de geboortemoeder juridisch ouder willen worden, maakt de rechter een belangenafweging tussen de belangen van het kind, de geboortemoeder en de verzoeker. Het recht van het kind en de biologische vader op het vestigen van een juridische afstammingsrelatie weegt hierbij zwaar. In zo'n situatie maakt de echtgenote of levensgezel van de geboortemoeder meestal minder kans; de biologische vader krijgt dan vaak voorrang.²⁹ In de omgekeerde situatie – waarin een beoogd juridische ouder geen actie onderneemt – kunnen de geboortemoeder of het kind (als het ouder is dan zestien jaar) een verzoek doen tot gerechtelijke vaststelling van het ouderschap. Dit is in een meeroudergezin slechts mogelijk voor het ouderschap van de instemmende levensgezel van de geboortemoeder. Het ouderschap van een donor kan niet gerechtelijk worden vastgesteld.³⁰ Het juridisch ouderschap van de tweede juridische ouder kan worden aangetast middels vernietiging van de erkenning

20 Art. 1:251b lid 2 sub a BW.

21 Art. 1:253t BW.

22 HR 2 november 2012, ECLI:NL:HR:2012:BX5798, NJ 2013/122, m.nt. S.F.M. Wortmann. Zie nader Michels 2025, par. 2.2.5 en 2.4.1.

23 EHRM 22 april 1997, appl.nr. 21830/93, NJ 1998/235, m.nt. J. de Boer (X, Y en Z/Verenigd Koninkrijk); EHRM 27 januari 2015, appl.nr. 25358/12, NJB 2015/818 (Paradisoen Campanelli/Italië); EHRM 27 april 2010, appl.nr. 16318/07, RvdW 2010/1353 (Moretti & Benedetti/Italië); EHRM 19 september 2000, appl.nr. 40031/98 (Gnahore/Frankrijk). Zie nader Michels 2025, par. 2.2.5 en 2.4.1.

24 Zie bijvoorbeeld Rb. Groningen 15 september 2009, ECLI:NL:RBGR0:2009:BJ8572.

25 Zie nader Michels 2025, par. 2.4.6.

26 Art. 1:204 lid 3 en 4 BW.

27 Kamerstukken II 2011/12, 33032, nr. 6, p. 2; Hof Den Haag 12 juli 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:2462; Rb. Rotterdam 29 juni 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:5322; Rb. Noord-Holland 12 juli 2017, ECLI:NL:RBNHO:2017:5743.

28 Kamerstukken II 1995/96, 24649, nr. 3, p. 10-11; Vonk, in: *GS Personen- en familierecht*, art. 1:204 BW, aant. 13-17 en 21-22 (online, bijgewerkt 1 september 2023).

29 Kamerstukken II 2012/13, 33032, nr. 15, p. 1; Vonk, in: *GS Personen- en familierecht*, art. 1:204 BW, aant. 23-24 (online, bijgewerkt 1 september 2023).

30 Kamerstukken II 2011/12, 33032, nr. 3, p. 9.

als de biologische verwantschap met het kind ontbreekt.³¹ Een verzoek tot vernietiging van de erkenning kan worden ingediend door het kind en ingeval van een wilsgebrek door de geboortemoeder of de erkenner.³² De biologische vader heeft op grond van de wet geen rechtsingang om een eerder gedane erkenning aan te tasten, maar door de Hoge Raad is een leerstuk ontwikkeld op grond waarvan een biologische vader onder omstandigheden met een beroep op misbruik van bevoegdheid de door de geboortemoeder verleende toestemming voor de erkenning kan aantasten.³³

Bij grote onenigheid tussen de meerouders bestaat het risico dat de rechter – eventueel op verzoek van een bijzondere curator³⁴ – juridische vormgeving van het meeroudergezin aan de kant schuift en de biologische en juridische situatie op elkaar afstemt. In dergelijke zaken waarin het ouderschap en het gezag, verspreid over juridische ouders en niet-juridische ouders, centraal staan, wordt steeds getracht een balans te vinden tussen enerzijds het recht van de biologische vader om een juridische band met zijn kind te vestigen en anderzijds het belang van het kind bij continuïteit en stabiliteit van het gezinsleven. In de rechtspraak van met name het EHRM lijkt de laatste jaren steeds meer bescherming te worden toegekend aan het biologische ouderschap. Een reden daarvoor lijkt te kunnen worden gevonden in het recht van het kind op afstammingskennis dat wordt beschermd door art. 8 EVRM en art. 7 IVRK.³⁵ De niet-juridische ouders hebben dan hooguit recht op een omgangsregeling met het kind. In het geval van een meeroudergezin waarin de opvoedingstaken doorgaans gelijkwaardig zijn (of waren) verdeeld, leidt dit er derhalve toe dat de niet-juridische ouders hun rol in de opvoeding van het kind vaak niet op dezelfde voet kunnen voortzetten. En andersom: als de niet-juridische ouder met de noorderzon vertrekt, kan het kind hem op grond van de wet niet houden aan de voor de conceptie reeds bestaande intentie en op zich genomen verantwoordelijkheid, ondanks het feit dat hij in eerste instantie op gelijke wijze als de juridische ouders betrokken was bij het kind.

3.3 Broers en zussen in een meeroudergezin

In het voorgaande is uitgegaan van een meeroudergezin met één kind. In een meeroudergezin kunnen uiteraard ook meerdere kinderen worden geboren. De kinderen kunnen dan twee gemeenschappelijke juridische ouders hebben, maar zij kunnen ook verschillende juridische ouders hebben. Alhoewel dit geen invloed heeft op de juridische

ouder-kindrelatie, heeft dit wel invloed op de rechtspositie van de kinderen onderling. Wanneer de kinderen twee gemeenschappelijke juridische ouders hebben, zijn zij volle broer of zus van elkaar. Tussen de kinderen bestaat een halfbroer/halfzus-relatie wanneer zij één gemeenschappelijke juridische ouder hebben. Tot slot bestaat de mogelijkheid dat de kinderen geen gemeenschappelijke ouders hebben. Tussen hen bestaat dan in het geheel geen familierechtelijke betrekking. De relatie tussen de twee kinderen is te kwalificeren als stiefbroer en -zus als de juridische ouder en zijn of haar partner met elkaar zijn gehuwd. Wanneer zij niet met elkaar zijn gehuwd, dan bestaat tussen de kinderen ook geen stiefbroer/stiefzus-relatie. Deze kinderen zijn in het proefschrift aangeduid als pseudobroer en -zus.³⁶

4. Meerouderschap in het erfrecht

4.1 Het versterferfrecht en de wettelijke verdeling

In de voorgaande paragraaf is toegelicht hoe het ouderschap en gezag binnen een meeroudergezin kunnen worden geregeld. De keuzes die de meerouders ten aanzien van de vormgeving van het gezin maken, zijn bepalend voor de erfrechtelijke positie van het kind in een meeroudergezin. Het erfrecht sluit immers voor een groot deel aan bij de familierechtelijke betrekking als bedoeld in art. 1:197 BW. Zo volgt uit art. 4:10 lid 3 BW: “Alleen zij die tot de erflater in familierechtelijke betrekking stonden, worden tot de in de vorige leden genoemde bloedverwanten gerekend.” Aan de uitoefening van gezag over het kind zijn geen erfrechtelijke gevolgen verbonden.

Voor zover een meerouder niet over zijn nalatenschap heeft beschikt, geldt bij zijn overlijden het erfrecht bij versterf en worden de erfgenamen op grond daarvan tot zijn nalatenschap geroepen.³⁷ De orde van erfopvolging bij versterf wordt bepaald door het parentele stelsel, waarbij de wet de erfgenamen in groepen (parentelen) tot de nalatenschap roept.³⁸ In de eerste parentele zijn de echtgenoot en de kinderen van de erflater betrokken.³⁹ Om als kind voor het erfrecht te worden aangemerkt, dienen de ouder en het kind tot elkaar in familierechtelijke betrekking te staan. In een meeroudergezin erft het kind derhalve op basis van het wettelijk erfrecht slechts van zijn juridische ouders. Bij het overlijden van een niet-juridische ouder erft het kind niet van rechtswege. De ouder kan het kind wel bevoordelen bij testament, waarover in de paragraaf 4.3 meer. Ook tussen de kinderen in een meeroudergezin onderling moet een familierechtelijke betrekking bestaan, om van elkaar te kunnen erven op grond van het versterferfrecht. Dit geldt voor volle broers en zussen en halfbroers en -zussen. In beginsel erven alle erfgenamen voor gelijke delen, maar halfbroers en -zussen erven de helft van hetgeen een ouder of volle broer of zus erft.⁴⁰

Een nadere uitwerking van het erfrecht bij versterf wordt gevonden in de wettelijke verdeling. De nalatenschap wordt van rechtswege verdeeld als de erflater een echtgenoot en één of

31 Zoals eerder is opgemerkt, zal het ouderschap van de tweede ouder middels erkenning geschieden. Dit kan worden aangetast door vernietiging. Ontkenning van het van rechtswege ontstane ouderschap ligt hier dus minder voor de hand.

32 Art. 1:205 BW jo. art. 1:205a BW.

33 HR 18 september 1998, ECLI:NL:HR:1998:ZC2707, NJ 1999/480, m.nt. J. de Boer; HR 12 november 2004, ECLI:NL:HR:2004:AQ7386, NJ 2005/248, m.nt. J. de Boer; HR 6 november 2015, ECLI:NL:HR:2015:3244, NJ 2016/28, m.nt. S.F.M. Wortmann.

34 Een kind wordt in zaken omtrent afstamming altijd vertegenwoordigd door een bijzondere curator, art. 1:212 BW.

35 Zie nader Michels 2025, par. 7.2.2 en M. Michels & E.C.C. Punselie, ‘Nature’ of ‘Nurture’ in Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, in: W.H. van Boom e.a. (red.), *Vooruitgedenkbok Burgerlijk Wetboek 1992-2022*, Den Haag: Boom Juridisch 2023, p. 59-70.

36 Zie voor een nadere uitwerking Michels 2025, par. 2.4.5.

37 Art. 4:1 BW.

38 Art. 4:10 lid 1 BW.

39 Art. 4:10 lid 1 sub a BW.

40 Art. 4:11 lid 1 en 2 BW.

meer kinderen als erfgenamen nalaat, tenzij de erflater de wettelijke verdeling bij uiterste wilsbeschikking heeft uitgesloten.⁴¹ Als de wettelijke verdeling toepassing vindt, bestaat er niet een voor verdeling vatbare gemeenschap, maar worden de goederen en schulden van de nalatenschap aan de langstlevende echtgenoot toebedeeld en krijgen de kinderen jegens hem een niet-opeisbare geldvordering ter waarde van hun erfdeel. In een meeroudergezin kan de wettelijke verdeling slechts toepassing vinden bij het overlijden van een juridische ouder van het kind, mits deze ten tijde van het overlijden is gehuwd met zijn of haar partner. Het kind krijgt ten gevolge daarvan een geldvordering jegens zijn tweede juridische ouder of een stiefouder. Uit het onderzoek is gebleken dat de uitwerking van de wettelijke verdeling, waaronder ook de wilsrechten worden begrepen, niet afwijkt van de uitwerking daarvan bij een traditioneel of samengesteld gezin, zoals deze in de praktijk reeds bekend is.⁴²

Ondanks dat een wettelijke verdeling in beginsel slechts toepassing vindt als een erflater een echtgenoot en één of meer *eigen* kinderen nalaat, voorziet de wet in de mogelijkheid om een stiefkind als ware het een eigen kind in de wettelijke verdeling te betrekken.⁴³ Het stiefkind wordt daarmee impliciet tot testamentair erfgenaam benoemd en de gehele afdeling 4.3.1 BW omtrent de wettelijke verdeling is op hem van toepassing.⁴⁴ Deze mogelijkheid biedt aan niet-juridische meerouders de mogelijkheid om een stiefkind op dezelfde manier in de erfopvolging te betrekken als een eigen kind en daarmee kan tegemoet worden gekomen aan de wens om alle kinderen in een meeroudergezin gelijk te behandelen. De reikwijdte van het artikel is echter beperkt; een stiefouder kan een stiefkind slechts in de wettelijke verdeling betrekken als de stiefouder ook een eigen kind heeft dat in de wettelijke verdeling wordt betrokken.⁴⁵ Deze mogelijkheid is derhalve in het bijzonder relevant voor meeroudergezinnen waarin meerdere kinderen opgroeien die tot verschillende meerouders in familierechtelijke betrekking staan (waarover eerder par. 3.3). In een meeroudergezin biedt dit een extra handvat voor formele stiefouders om de erfopvolging naar eigen wensen in te vullen, maar deze optie staat niet open voor een informele stiefouder of sociale ouder.⁴⁶

41 Art. 4:13 BW.

42 Zie hierover nader Michels 2025, par. 3.3.2-3.3.4.

43 Art. 4:27 BW.

44 *Parl. Gesch. Boek 4 (Inv.)*, p. 1651 en 1654. Zie nader Michels 2025, par. 3.2.3.

45 Heeft de stiefouder geen eigen kind of wordt het kind door onterving niet in de wettelijke betrekking betrokken, dan kan de wettelijke verdeling geen toepassing vinden. Dat is anders in het geval dat de erflater wel eigen kinderen heeft en hij heeft beoogd deze kinderen tezamen met zijn echtgenoot en stiefkinderen in de wettelijke verdeling te betrekken, maar de eigen kinderen niet als erfgenaam kunnen of willen opkomen, bijvoorbeeld als gevolg van vooroverlijden of het verwerpen van de nalatenschap. Zie *Parl. Gesch. Boek 4 (Inv.)*, p. 1561. Zie nader Michels 2025, par. 3.2.3.

46 Zie nader Michels 2025, par. 3.3.5. De meerouders voor wie art. 4:27 BW geen optie biedt, kunnen een wettelijke verdeling bij testament nabootsen door een (dubbel) quasi-wettelijke verdeling daarin op te nemen. Een quasi-wettelijke verdeling biedt meer dan de wettelijke verdeling de ruimte om de erfopvolging naar eigen wensen in te vullen, maar nadelig is dat na het overlijden van de erflater – in tegenstelling tot bij de wettelijke verdeling – wel nog geleverd moet worden en de bevoegdheden hiervoor die doorgaans bij de langstlevende rusten vaak beperkt zijn in tijd. Zie over de quasi-wettelijke verdeling Michels 2025, par. 3.4.2.

4.2 De legitieme portie en de andere wettelijke rechten

Doordat het kind ten hoogste twee juridische ouders heeft en het erfrecht voornamelijk gevolgen verbindt aan juridisch ouderschap, bestaan aanzienlijke verschillen tussen de erfrechtelijke bescherming die wordt geboden aan kinderen in een meeroudergezin. De bescherming die een kind tot wie de ouder in familierechtelijke betrekking staat in het erfrecht geniet door onder meer de andere wettelijke rechten en de legitieme portie, komt niet of in mindere mate toe aan een kind tot wie de erflater niet in familierechtelijke betrekking staat.

Zo heeft het kind in een meeroudergezin slechts recht op zijn legitieme portie bij het overlijden van een juridische ouder en ook de andere wettelijke rechten komen niet altijd aan het kind in een meeroudergezin toe.⁴⁷ De gerechtigden tot de andere wettelijke rechten verschillen per artikel. Op grond van art. 4:35 BW kunnen kinderen die tot de erflater in familierechtelijke betrekking stonden, kinderen van een instemmende levensgezel en verwekker aanspraak maken op een som ineens uit de nalatenschap van de erflater voor zover het daaraan behoefte heeft voor zijn verzorging en opvoeding respectievelijk zijn levensonderhoud en studie. Op grond van art. 4:36 BW kan een kind, stiefkind, behuwdkind (schoonzoon of -dochter) of kleinkind aanspraak maken op een som ineens uit de nalatenschap van de erflater als het arbeid heeft verricht in het bedrijf of beroep of in het huishouden van de erflater, zonder daarvoor een passende beloning te hebben ontvangen. Op grond van art. 4:38 BW kan een kind of stiefkind van de erflater de rechtbank verzoeken de rechthebbenden tot de nalatenschap te verplichten tot overdracht tegen een redelijke prijs van tot de nalatenschap of ontbonden huwelijksgemeenschap behorende goederen die dienstbaar waren aan een door de erflater uitgeoefend bedrijf of beroep dat door het kind of stiefkind dan wel diens echtgenoot wordt voortgezet.

In een meeroudergezin kan een kind bij het overlijden van een juridische ouder aanspraak maken op alle andere wettelijke rechten. Daarnaast kan het aanspraak maken op de verzorgingssom ineens van art. 4:35 BW bij het overlijden van een instemmende levensgezel. Bij het overlijden van een stiefouder kan het kind aanspraak maken op de som ineens van art. 4:36 BW en op de overdracht van een onderneming van de erflater op grond van art. 4:38 BW.⁴⁸

4.3 Testamentaire (on)mogelijkheden

Uit het voorgaande is gebleken dat een kind doorgaans slechts erft bij versterf en erfrechtelijke bescherming geniet bij het overlijden van een juridische ouder. Een kind in een meeroudergezin wordt niet van rechtswege als erfgenaam tot de nalatenschap geroepen bij het overlijden van een stiefouder of sociale ouder en de bescherming van het kind is dan ook aanzienlijk minder dan bij het overlijden van een juridische ouder. De niet-juridische meerouders kunnen het kind krachtens uiterste wilsbeschikking wel

47 Art. 4:63 e.v. BW.

48 Zie voor de verdere uitwerking Michels 2025, par. 3.2.4 en 3.3.2-3.3.4.

beoordelen door middel van bijvoorbeeld een erfstelling of legaat. Binnen de kaders van de wet staat het eenieder immers vrij om de erfopvolging naar eigen wensen in te vullen door een testament op te maken. De mogelijkheden voor een meeroudergezin wijken hiervoor niet af van de mogelijkheden voor ieder ander – al dan niet traditioneel – gezin. Desondanks kunnen meerouders bij het maken van een testament tegen beperkingen oplopen, waardoor een gelijke behandeling van alle kinderen in een meeroudergezin niet wordt bereikt. Niet alle mogelijkheden die het testamentair erfrecht biedt voor juridische ouders, staan immers ook open voor (informele) stiefouders en sociale ouders in het meeroudergezin. Hetgeen soms moeilijk te rijmen is met de beoogde gelijkwaardige positie van de meerouders in een meeroudergezin.

In paragraaf 4.1 is reeds aan bod gekomen dat een stiefouder een stiefkind als ware het een eigen kind in de wettelijke verdeling kan betrekken, maar de reikwijdte hiervan is beperkt. Dit geldt ook voor de reikwijdte van art. 4:56 BW en art. 4:91 BW.⁴⁹ Op grond van art. 4:56 BW kunnen juridische ouders – als uitzondering op de bestaansseis – ongeboren afstammelingen in een tweetrapsmaking betrekken. Deze testamentaire mogelijkheid staat echter niet open voor stiefouders en sociale ouders. Op grond van art. 4:91 BW wordt voorkomen dat het invoeren van de legitieme portie door een eigen kind van de erflater een door de erflater beoogde gelijkstelling van eigen kinderen en stiefkinderen doorkruist. Zonder deze regeling zou een legitimaris voor het invoeren van zijn legitieme portie kunnen inkorten op de making of gift van een stiefkind van de erflater. Om dit te voorkomen is bepaald dat slechts kan worden ingekort op de making of gift van een stiefkind, voor zover deze meer bedragen dan het dubbele van hetgeen de legitieme portie zou bedragen, als de stiefkinderen eigen kinderen van de erflater waren geweest. Deze beperking op de inkorting geldt slechts ten behoeve van stiefkinderen en geldt niet wanneer de erflater en zijn partner ongehuwd zijn (informele stiefouder) of de erflater anderen dan zijn stiefkinderen heeft bevoordeeld bij testament. De door een meerouder beoogde gelijkstelling van kinderen in een meeroudergezin – niet zijnde de stiefkinderen van de erflater – kan derhalve wel worden doorkruist door de legitimaris.

Een andere reden waarom de kinderen mogelijk niet helemaal gelijk worden behandeld, is het ontbreken van contractuele mogelijkheden in het erfrecht. Op grond van art. 4:4 BW zijn erfovereenkomsten en testamentaire bepalingen zoals een 'do ut des-clausule' uitgesloten.⁵⁰ Contracteren over nog niet opengevallen nalatenschappen is niet toegestaan en ook rechtshandelingen die de testateur of een ander belemmeren in de uitoefening van erfrechtelijke bevoegdheden zijn nietig. Het staat de meerouders derhalve te allen tijde volledig vrij om eigen kinderen en kinderen tot wie zij niet in familierechtelijke betrekking

staan bij testament op (on)gelijke wijze in de erfopvolging te betrekken én om hier later weer op terug te komen.⁵¹ Niet alleen hebben de meerouders derhalve nooit volledige zekerheid dat de beoogde gelijkstelling van de kinderen daadwerkelijk wordt bereikt, maar ook kunnen de kinderen de meerouders mogelijk niet houden aan de intentie die zij voor de conceptie al hadden om de verantwoordelijkheid voor de opvoeding van het kind op zich te nemen.

5. Concluderend

In het voorgaande is aan bod gekomen hoe meeroudergezinnen kunnen omgaan met het maximum van twee juridische ouders dat momenteel geldt en welke mogelijkheden zij binnen de huidige wettelijke kaders hebben om het ouderschap en gezag vorm te geven. Ten hoogste twee meerouders staan in familierechtelijke betrekking tot het kind; de andere meerouders zijn doorgaans de (informele) stiefouders of sociale ouders. De wijze waarop de meerouders hun gezin vormgeven, werkt door in de erfrechtelijke positie van het kind. Bij het overlijden van een juridische ouder erft het kind bij versterf en heeft het recht op een legitieme portie en de andere wettelijke rechten. Bij het overlijden van een niet-juridische ouder verkrijgt het kind op grond van de wet vaak niets en is het afhankelijk van de wil van de meerouder of het krachtens testament iets krijgt toebedeeld. Een gelijke behandeling van alle kinderen in een meeroudergezin is alles behalve vanzelfsprekend.

In het proefschrift is betoogd dat de testamentaire mogelijkheden en de aan de kinderen in een meeroudergezin toekomende bescherming in de vorm van enkele andere wettelijke rechten kunnen worden uitgebreid om tot een gelijkere behandeling van alle kinderen in een meeroudergezin te komen. Fundamentele wijzigingen zijn daarvoor niet nodig; in het proefschrift zijn diverse aanbevelingen gedaan die passen binnen het systeem van de wet. Uit het proefschrift blijkt immers dat in het erfrecht binnen de huidige wettelijke kaders voldoende ruimte bestaat om beter aan sluiten bij de maatschappelijke ontwikkelingen op het gebied van moderne gezinsvormen. Zo is bijvoorbeeld voorgesteld om art. 4:56 BW volledig open te stellen en art. 4:91 BW en de andere wettelijke rechten van art. 4:36 en 4:38 BW open te stellen voor informele stiefkinderen en kinderen die onder gezag staan van een niet-juridische ouder. Ook is voorgesteld om contractuele binding in het erfrecht mogelijk te maken.⁵²

Daarnaast is echter ook betoogd dat de huidige aansluiting bij de familierechtelijke betrekking in het erfrecht moet worden behouden voor het versterferfrecht (en in het verlengde daarvan de wettelijke verdeling) en de legitieme portie. Meeroudergezinnen zijn in het huidige recht namelijk niet te onderscheiden van andere moderne gezinsvormen. De intentie om de opvoeding van het kind op zich te nemen

49 Zie nader Michels 2025, par. 3.4.2-3.4.3.

50 Een 'do ut des-clausule' betreft een voorwaardelijke erfstelling voor de stiefkinderen. De stiefkinderen worden op gelijke wijze als de eigen kinderen in de erfopvolging betrokken onder de voorwaarde dat de echtgenoot van de erflater hetzelfde doet, zie nader Michels 2025, par. 3.4.3.

51 Ook in het huidige recht kan bij samengestelde gezinnen de behoefte bestaan aan enige zekerheid dat eigen kinderen en stiefkinderen op gelijke wijze in de erfopvolging worden betrokken, zie bijvoorbeeld Rb. Gelderland 11 oktober 2017, ECLI:NL:RBGEL:2017:6592.

52 Michels 2025, par. 8.4.

die meerouders voor de geboorte van het kind hebben, maakt het verschil tussen intentioneel meerouderschap en andere gezinsvormen waarin juridische en niet-juridische ouders voor het kind zorgen. Het is gezien de rechtszekerheid onwenselijk en bovendien onuitvoerbaar om in het erfrecht gevolgen te verbinden aan deze intentie. Deze hoeft momenteel immers niet schriftelijk te zijn vastgelegd. Voor te stellen wijzigingen in bijvoorbeeld het versterkerrecht zouden derhalve niet slechts gelden voor meeroudergezinnen, maar ook voor andere moderne gezinsvormen en dat is niet aan te raden. Binnen deze gezinsvormen kan de wil van iedere betrokkene immers zodanig verschillen dat deze niet in één regel kan worden gevat.⁵³

Een volledige gelijkstelling van alle kinderen in een meeroudergezin kan om deze redenen niet worden bereikt. Om dat te bereiken, is een wettelijke regeling voor meerouderschap nodig zoals door de staatscommissie is voorgesteld. Tot het moment dat een dergelijke wettelijke regeling wordt ingevoerd, zullen meeroudergezinnen moeten roeien met de riemen die de huidige wet hen nu biedt. En dat sluit geenszins aan bij de gelijkwaardigheid van de meerouders die zij zelf in het meeroudergezin ervaren. Dit komt doordat de huidige wetgeving grotendeels is gebaseerd op een twee-ouder-model, waarbij ervan uit wordt gegaan dat wanneer een sociale ouder – samen met de geboortemoeder van het kind – een formele positie jegens het kind inneemt, de tweede biologische ouder van het kind geen of nauwelijks een rol in het leven van het kind zal hebben.⁵⁴ Wanneer meer dan twee volwassenen betrokken willen zijn bij de opvoeding van het kind, leidt dat geregeld tot de vraag of de juridische werkelijkheid overeen moet stemmen met de feitelijke werkelijkheid (wie voedt het kind op?) of de biologische werkelijkheid (wie zijn biologisch aan het kind verwant?). Voor meerouderschap leidt dit tot een onevenwichtige uitwerking van rechten en plichten, omdat in een meeroudergezin biologische ouders én sociale ouders juist gezamenlijk betrokken zijn bij de opvoeding van het kind.⁵⁵ Meeroudergezinnen kunnen naar huidig recht tot de meest optimale bescherming komen als het ouderschap is verdeeld over de twee gehuwde paren van gelijk geslacht. De erfrechtelijke mogelijkheden voor de meerouders en de bescherming van het kind zijn extra beperkt als de paren van gelijk geslacht in een meeroudergezin niet met elkaar zijn gehuwd en/of wanneer de geboortemoeder en haar

levensgezel de juridische ouders van het kind zijn. Wanneer van ieder paar van gelijk geslacht één persoon de juridische ouder is van het kind, zijn de testamentaire mogelijkheden het minst beperkt en komt aan het kind de meeste bescherming toe. In dat geval zijn de niet-juridische ouders immers de stiefouders van het kind, aan wie een meer omvangrijke positie in het erfrecht toekomt dan aan een sociale ouder.⁵⁶

53 Michels 2025, par. 8.3.1.

54 De instemmende levensgezel van de geboortemoeder kan meer dan de donor aan haar intentie om het kind op te voeden worden gehouden, ondanks de vergelijkbare rol van beiden in de verzorging en opvoeding van het kind. Haar ouderschap kan gerechtelijk worden vastgesteld en zij is onderhoudsplichtig jegens het kind. Dit geldt niet voor de donor. In het verlengde van de onderhoudsplicht ligt de verzorgingsom ineens van art. 4:35 BW die wel toekomt aan het kind bij het overlijden van een instemmende levensgezel, maar niet bij het overlijden van de donor. Vanuit de gedachte dat een donor geen aanzienlijke rol zal spelen in het leven van het kind en dus ook niet daartoe gedwongen kan worden (zie *Kamerstukken II 1996/97*, 24649, nr. 6, p. 14; *Kamerstukken II 2011/12*, 33032, nr. 3, p. 9), is dit goed te volgen, maar in een meeroudergezin resulteert dit in een ongelijke verhouding tussen de rechten en plichten van de betrokken meerouders. Zie nader Michels 2025, par. 2.6 en 3.5.

55 Michels 2025, par. 8.8.

56 Michels 2025, par. 8.2 en 8.3.1.